

30 ANYS D'AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS A LES COMARQUES GIRONINES

(conclusions i propostes concretes)

5.- CONCLUSIONS

5.1.- El perfil polític i social dels alcaldes

5.1.1.- El color polític

- **La presència del PP i ICV a les alcaldies dels municipis de la demarcació de Girona** (grans, petits o mitjans) **és nul·la en el cas dels populars i molt escassa en el cas dels ecologistes.**
- **CIU té una implantació territorial molt gran a les alcaldies de municipis de menys de 10.000 habitants** (sobretot als pobles més petits), en canvi, **la seva presència** en la presidència dels consistoris **minva significativament quan parlem de les ciutats més habitades del territori.**
- **Són poques les alcaldies de municipis petits a mans del PSC.** En canvi, quan parlem de les principals viles de la demarcació (precisament les que són objecte d'aquest estudi), la cosa canvia substancialment. Tant és així que **la major part d'alcaldes dels municipis més habitats són precisament socialistes.**
- **El cas d'ERC és potser el que presenta un major equilibri en aquest sentit (alcaldies a municipis grans i petits).** De tota manera el percentatge d'alcaldies a mans d'aquest partit presenta un millor resultat quan parlem dels municipis més habitats de la demarcació.
- Pel que fa als **partits polítics independents** s'observa un fenomen interessant; mentre que **als municipis**, sobretot **petits, ostenten un gran nombre d'alcaldies** (només superats per CIU), **a les principals ciutats de la demarcació tenen una presència pràcticament inexistent.**

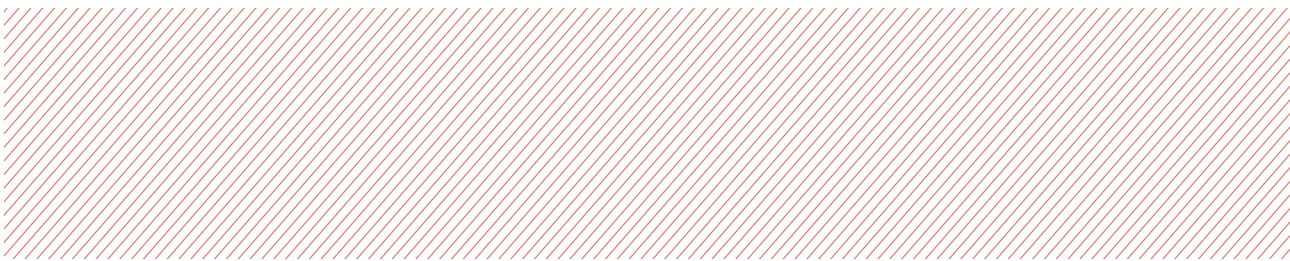

5.1.2.- Característiques sociodemogràfiques dels alcaldes/ses

- **Només un 30% dels batlles dels municipis analitzats són dones.** De totes maneres, segons dades de l'Associació Catalana de Municipis per aquest any 2009 el percentatge d'alcalduesses, tenint en compte tots els pobles i ciutats de les comarques gironines és només del 13%.
- **La mitjana d'edat** dels 17 alcaldes/ses entrevistats **és de 46 anys**. Tot i que la maduresa d'edat és una característica habitual del perfil dels polítics en general del nostre país, destaca el fet que la **incorporació de noves generacions a la primera línia de la política municipal** és una realitat.
- **L'elevat nivell d'instrucció** és una de les característiques que tradicionalment ha distingit les elits polítiques, i és que **la gran majoria dels batlles enquestats tenen estudis universitaris (76%)**. La llicenciatura que més predomina és la de dret.

5.1.3.- Experiència política, motivació, tradició associativa i noves tecnologies

- La meitat dels alcaldes/ses enquestats (8) no ocupen actualment cap altre càrrec electe, i per tant, dediquen tota la seva tasca pública de forma exclusiva al consistori que presideixen.
- La majoria dels alcaldes que tenen altres càrrecs electes són diputats provincials. Per tant, **les tasques associades a la presidència d'aquests consistoris són difícilment compatibles amb l'exercici d'altres càrrecs públics que requereixin de molta dedicació, o estiguin significativament allunyats, des del punt de vista geogràfic, del municipi que presideixen**
- Ens trobem davant d'una **classe política**, als municipis objecte d'estudi, **amb certa experiència en l'exercici (actual o passat) de càrrecs públics tan de caràcter supramunicipal** (consells comarcals i Diputació fonamentalment), **com de caràcter local** (experiència mitjana de 5 anys en tant que regidors de l'ajuntament que presideixen).
- És important destacar que **en molts casos** (el 65%), **els polítics que actualment lideren les corporacions locals** que estem analitzant **van accedir a l'alcaldia des de l'oposició**. S'ha produït doncs una important renovació dels colors polítics d'aquests consistoris. **L'alternança**, una de les qualitats destacades del sistema democràtic, **és doncs un fet** als municipis analitzats.

- Pel que fa a la **pertinença associativa dels alcaldes** entrevistats, observem que **la gran majoria forma part d'alguna entitat o associació** ja sigui o no del propi municipi. Tant és així que 16 dels 17 enquestats formen part com a mínim, d'una entitat o associació. De fet, més de tres quartes parts d'aquests alcaldes són membre de més de 2 associacions de la societat civil.
- Respecte a les **motivacions** de alcaldes/ses entrevistats, **pel que fa al fet de liderar la presidència d'una corporació municipal**, tots han respòs el mateix, a saber, **la vocació política i de servei públic al municipi, i la voluntat i el compromís de millorar-lo**.
- **Més de la meitat dels alcaldes (10) no disposen d'un bloc personal a la xarxa**. El motiu més esgrimit per no utilitzar aquesta nova eina de comunicació és la manca de temps, per bé que en alguns casos també posaven de manifest l'absència del coneixement i les competències suficients per poder-les utilitzar.

5.1.4.- Posicionament polític: la clivella ideològica i nacional

Per mesurar la identitat política dels alcaldes dels municipis més habitats de la demarcació, el nostre qüestionari demanava als candidats que s'ubiquessin personalment en els dos eixos: l'eix dreta - esquerra, a partir d'una escala del 0 al 10, essent 0 extrema esquerra i 10 extrema dreta, i l'eix de sentiment de pertinença nacional, també a través d'una escala del 0 al 10, essent 0 només espanyol i 10 només català.

Els alcaldes/ses del PSC

- Posicionament eix dreta – esquerra: **3,67**
- Posicionament eix nacional: **6,3**

Els alcaldes/ses de CIU

- Posicionament eix dreta – esquerra: **4,6**
- Posicionament eix nacional: **8,5**

Els alcaldes/ses d'ERC

- Posicionament eix dreta – esquerra: **3**
- Posicionament eix nacional: **10**

Si fem la mitjana agregada de totes les respostes dels alcaldes entrevistats ens trobem que:

- La nota obtinguda per l'eix dreta-esquerra és de 3.
- La mitjana de la clivella nacional és de 8, per bé que la dispersió de respostes és molt notable.

Queda clar doncs, que **el posicionament ideològic dels alcaldes dels municipis més habitats de Girona és més aviat d'esquerres i nacionalista. Ningú es considera de dretes ni més espanyol que català.**

5.2.- DEMOCRACIA NACIONAL CATALANA: PUNTS FORTS, PUNTS FEBLES I REPTES DE FUTUR

PUNTS FORTS	PUNTS FEBLES
<p>1.- La recuperació de l'autogovern català, l'empoderament com a nació i el reconeixement de la cultura i la llengua del país (ho diuen tres quartes parts dels entrevistats).</p> <p>2.- La ràpida maduresa que ha adquirit la democràcia en aquests 30 anys i la consolidació de l'estat del benestar (ho diuen gairebé la meitat dels entrevistats).</p> <p>-----</p> <p>Tot i que no es mencionen de forma específica, qüestions com: el model de desenvolupament econòmic i territorial, la sostenibilitat, i la cohesió social han capitalitzat gran part dels punts forts de l'evolució de la democràcia del nostre país, i en gran part han esdevingut el motor de la seva consolidació.</p>	<p>1.- Insuficiència de l'autogovern i dificultats d'arribar a acords amb l'estat central (ho diuen tres quartes parts dels entrevistats).</p> <p>2.- Traspassos de competències a la Generalitat sense els recursos necessaris per desenvolupar-les amb les garanties suficients (ho diuen gairebé la meitat dels entrevistats).</p> <p>3.- La desafecció política i l'abstencionisme (ho diu gairebé un terç dels entrevistats)</p> <p>4.- Excessiva burocratització de l'administració autonòmica i la manca de confiança i transversalitat administrativa.</p>

PRINCIPALS REPTES DE FUTUR

- 1.- **Repensar el paper de Catalunya** en tant que nació amb identitat pròpia.
- 2.- **Elaborar una llei electoral pròpia.**
- 3.- **Apostar decididament per la participació ciutadana i planificar i desenvolupar polítiques públiques per reforçar la democràcia.**
- 4.- **Desburocratitzar l'administració i agilitzar els tràmits administratius.**

5.3.- DEMOCRACIA LOCAL: PUNTS FORTS, PUNTS FEBLES I REPTES DE FUTUR

PUNTS I ASPECTES A MANTENIR I POTENCIAR	PUNTS FEBLES, ASPECTES A MILLORAR I REPTES DE FUTUR
<p>1.- La proximitat (ho diuen gairebé la meitat dels entrevistats).</p> <p>2.- La participació ciutadana, en tant que aspecte a potenciar aprofitant la proximitat de les administracions locals (ho diuen un terç dels entrevistats).</p> <p>3.- L'oferta i la qualitat dels serveis que es presten a la ciutadania en general i la xarxa de protecció social (ho diuen un terç dels entrevistats).</p>	<p>1.- Manca de finançament (ho diuen tots els entrevistats).</p> <p>2.- Escàs impuls de la democràcia participativa (ho diuen gairebé la meitat dels entrevistats).</p> <p>3.- Les lluites polítiques i els interessos partidistes (ho diuen gairebé un terç dels entrevistats).</p> <p>4.- La rigidesa administrativa, l'excessiva burocràcia i la manca de tràmits on line.</p>

ULL!!: ELS MATEIXOS PROBLEMES I REPTES DE SEMPRE

La majoria de punts febles i reptes de futur identificats són aspectes que **ja fa temps que es plantegen** i formen part de les principals preocupacions dels polítics locals. La pregunta és doncs: **per què encara no hem estat capaços de solucionar-los?**

És cert que estem davant de **reptes en majúscula**, i és possible també que la **situació de bonança** que han viscut fins ara les corporacions locals hagi **relaxat el fet d'actuar-hi** decidida i radicalment.

CRISI = SOLUCIÓ = NOVES IDEES

La conclusió és clara: cal **convertir la crisi econòmica** i la crisi de confiança social en general i de la política en particular, **en una oportunitat immillorable de canvi** en aquest sentit. Ara és doncs el moment idoni **per treballar aquests grans problemes, aportar noves idees, i solucionar els reptes més importants** de les administracions públiques municipals i la democràcia a nivell local.

5.4.- LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES MUNICIPALS: PRINCIPALS AVENÇOS I REPTES DE FUTUR

VISIONS DE PASSAT (Identificació d'avenços)	VISIONS DE FUTUR (Identificació de reptes)
<p>- Les valoracions de passat dels alcaldes referides a les polítiques socials al món local són de lògica reactiva i es centren en els serveis i suports que s'ofereixen a col·lectius específics (geriàtrics, llars de jubilats, formació per adults,...). No s'ha recollit cap avenç referit directament a les planificacions estratègiques ni a la participació de la ciutadania.</p> <p>- En l'àmbit de la gestió del territori els alcaldes sí que han tendit a destacar avenços vinculats a les planificacions estratègiques (Agendes 21 i POUMs). Tot i això, no es fa esment de la participació dels ciutadans en aquests plans.</p> <p>- Pel que fa a la promoció econòmica la majoria d'avenços recollits tenen un clar component estratègic / anticipatiu (plans d'ocupació, oficina de promoció econòmica, desestacionalització turística...). En aquest àmbit els alcaldes sí que s'han pronunciat directament sobre la utilitat de la participació dels agents socioeconòmics en el disseny i implementació d'aquestes polítiques.</p>	<p>- Els reptes de futur expressats pels alcaldes són diversos, i fan referència a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El finançament local • Els serveis i/o equipaments • Planificacions estratègiques • Promoció de la participació ciutadana <p>- Mentre que en l'àmbit dels serveis a les persones s'han recollit reptes vinculats a una lògica reactiva (equipaments, suports a joves, gent gran...) en els àmbits territorial i econòmic els reptes expressats estan més vinculats a una lògica més estratègica / anticipativa.</p> <p>- Destaca el fet que, a l'hora de pensar en el futur, els alcaldes han fet referència en tots tres àmbits a la necessitat de promoure en més mesura relacions amb la ciutadania.</p> <p>- Sembla que el repte de futur no es centra tant en els mecanismes que s'han d'utilitzar per promoure aquesta participació sinó en la manera de fer-ho. Sempre amb l'objectiu de garantir processos útils i de qualitat.</p>

6.- PROPOSTES DE FUTUR PER AFRONTAR ELS PRINCIPALS PROBLEMES I MANCANCES DELS AJUNTAMENTS

1.- FINANÇAMENT I COMPETÈNCIES MUNICIPALS

1.1- Elaborar un nou model de finançament local:

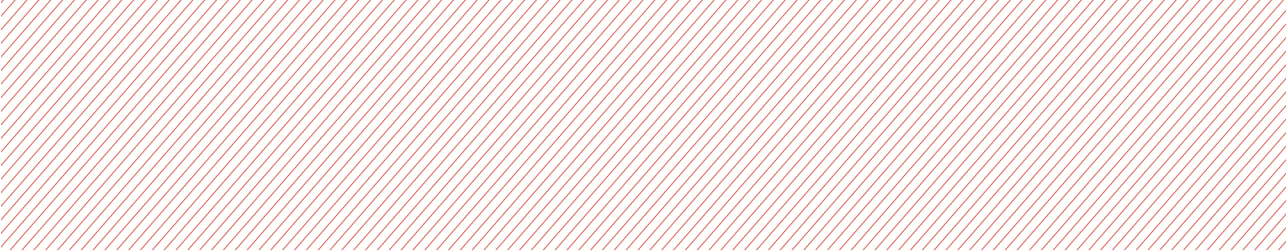
L'actual sistema de finançament local és el mateix que fa 30 anys, i és un model gairebé predemocràtic.

Una part important dels pressupostos municipals viuen de l'activitat econòmica. Dins d'aquesta els ingressos derivats de la construcció suposen un percentatge molt significatiu. Aquests ingressos han dissimulat la precarietat econòmica dels ajuntaments, però a dia d'avui, amb la crisi econòmica en la que estem immersos a nivell estatal i mundial, les arques municipals es veuen greument afectades.

Caldria, entre d'altres, **consolidar i ampliar les línies de subvencions** adreçades a ens locals provinents d'administracions supramunicipals. I **augmentar les transferències de recursos** que es reben des de l'estat i la Generalitat.

1.2.- Reconèixer explícitament les competències dels ajuntaments equilibrant-les amb els recursos que disposen per tal de poder-les desenvolupar amb les garanties suficients:

Durant tots aquests anys des de les corporacions locals s'ha treballat en la consolidació d'un gran ventall de serveis, molts dels quals s'han ofert al ciutadans, tot i no ser de la seva competència. Així doncs, els ajuntaments estan donant serveis que no els hi corresponen (la seguretat, l'educació infantil, la protecció civil, el transport urbà, la promoció de l'ocupació, la protecció del medi, l'atenció social, etc.), tot i que en molts casos no poden deixar de prestar-los perquè són l'administració més propera als ciutadans, cosa que fa que hagin de d'afrontar les necessitats socials que es presenten en cada moment, les quals canvien i augmenten. En aquest sentit però cal destacar que l'article 84 del nou Estatut d'Autonomia ja recull algunes d'aquestes competències de les quals s'han fet càrrec els ajuntaments sense tenir-ne la obligació, i han estat especificades com a pròpies.

Els ajuntaments doncs, com a mesura de pressió col·lectiva davant de les administracions supramunicipals **poden no assumir més competències impròpies si aquestes no venen acompanyades dels recursos** necessaris per poder prestar els serveis que se'n deriven, **per bé que cal mantenir el principi de competències generals** que ha guiat fins ara el nostre municipalisme en contraposició al model de caràcter anglosaxó de tall funcional.

1.3.- Invertir menys en infraestructures i equipaments públics i més en serveis socials i polítiques adreçades a les persones.

Durant aquests 30 anys de democràcia local els ajuntaments han invertit molt, de forma necessària, en infraestructures i equipaments públics. **Aquestes inversions eren necessàries i imprescindibles, tot i que suposaven també grans despeses**, no només pel que fa a la seva construcció, sinó també pel manteniment associat a les mateixes.

Ara, les infraestructures que tenim en aquest sentit són força suficients, per tant, una solució efectiva a la crisi de finançament local passa per **reduir aquest tipus d'inversions i apostar** de forma decidida i enèrgica **pels serveis socials** i les polítiques **adreçades a les persones**, tant pel que fa al seu desenvolupament com sobretot, a la seva planificació estratègica.

Els Plans **d'inclusió social**, de **participació ciutadana**, de **dinamització comunitària**, **d'inserció laboral**, **d'igualtat d'oportunitats**, **educatius** d'entorn, etc. són un bon exemple en aquest sentit.

2.- DEMOCRATITZAR LA DEMOCRÀCIA:

Avui necessitem més democràcia que mai, precisament perquè la democràcia d'avui està més desacreditada que mai

PROPOSTA GENÈRICA

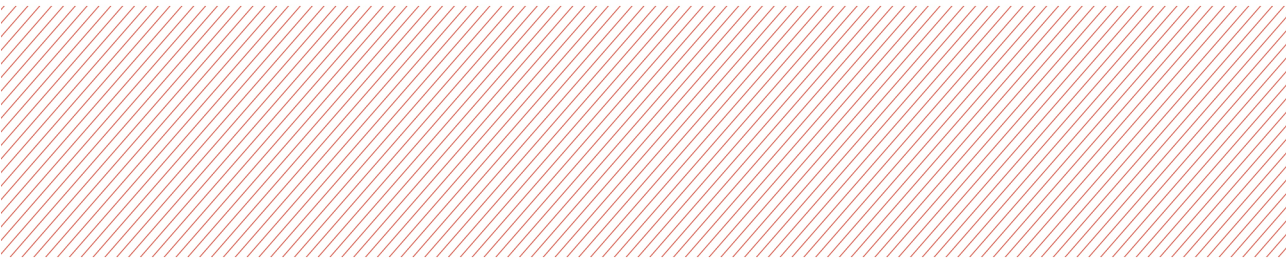
2.1.- Complementar la democràcia representativa amb la democràcia participativa:

Es tracta de democratitzar la democràcia, de fer polítiques no només per la gent sinó **amb** la gent. En definitiva estem parlant de fer política d'una altre manera, **incorporant l'opinió de la ciutadania en l'elaboració i el desenvolupament de les polítiques públiques.**

L'**objectiu principal** que es persegueix amb això no és el de substituir els legítims responsables de les decisions que afecten a la cosa pública (polítics), sinó **d'enriquir aquestes decisions per fer-les més eficients, eficaces.** No ens preguntem "*qui governa?*" sinó "*com es governa?*".

Governar de manera participativa suposa fer front a molts dels problemes als quals s'enfronta la política:

- **Problemes de descrèdit:** amb la participació s'augmenta la transparència de la gestió pública i s'involucra a la ciutadania en la presa de decisions. S'acosta la política a la ciutadania i se la fa corresponsable d'aquesta gestió.
- **Problemes partidistes i lluites polítiques:** amb la participació els ciutadans esdevenen també experts del territori, en tant que hi viuen, hi treballen i passen bona part de la seva vida. Per tant, la ciutadania passa a ser un actor rellevant en la definició de les polítiques públiques. L'interés general doncs passa per sobre dels interessos partidistes.
- **Problemes de gestió i escala:** la complexitat dels actuals problemes que cal afrontar des de la gestió pública és cada cop més elevada. Per tant, només encertarem els continguts de les polítiques i tindrem força i adhesions per poder-les dur a terme si incorporem als diferents agents socials que viuen en el territori.
- **Problemes de comunicació i banalització:** si involucrem a la ciutadania en la presa

de decisions de les polítiques municipals, la ciutadania tindrà informació precisa i acurada sobre les mateixes, per tant no coneixerà només les informacions polítiques a través dels mitjans de comunicació, els quals en moltes ocasions prioritzen la vessant més morbosa i d'espectacle.

Així doncs, **la participació ciutadana és una solució als principals problemes detectats de la democràcia local perquè:**

- Esdevé un mecanisme per **escoltar les veus dels diversos actors** socials i econòmics i **enriqueix el contingut de les decisions.**
- És capaç de **generar complicitats** i, conseqüentment, de **millorar l'eficiència en la implementació de les polítiques.**
- **Obra un diàleg social**, destaca la dimensió **pedagògica** i la **transparència** de les decisions polítiques. **No amaga el conflicte, sinó que el reconeix i intenta gestionar-lo.**

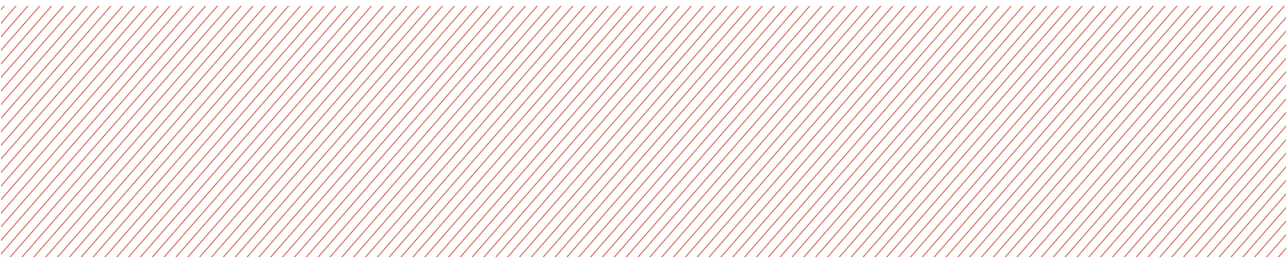
PROPOSTES CONCRETES

2.2.- NEOGEST: procés participatiu per gestionar socialment la crisi de finançament local:

Una solució a curt termini per afrontar la crisi de finançament local de forma participativa passa per: la **pedagogia** i el **consens polític i social**. És per això que des de Neòpolis hem creat aquest nou producte, amb un triple objectiu:

- **Explicar** a la ciutadania la situació financera actual de l'ajuntament de manera clara, senzilla i entenedora (pressupost, partides, límits, restriccions, etc.).
- **Identificar** entre tots (polítics, tècnics i ciutadans) els principals problemes i **necessitats** socials tenint en compte els recursos disponibles.
- **Fer propostes de millora** compartides també entre tots a partir de les necessitats identificades i els límits pressupostaris, per tal d'implementar polítiques eficaces i eficients adaptades a les problemàtiques socials del municipi.

Es tracta d'un procés participatiu on cal un **treball a nivell intern** (prioritats, límits, restriccions) i **extern** (implicació ordenada de la ciutadania en la identificació de necessitats i elaboració de propostes). D'aquesta manera aconseguim fer pedagogia i **conscienciar** a la població al respecte de la situació actual de crisi per la qual passa l'administració, de la mateixa manera

que fem **particip a la ciutadania** en la definició i concreció de les necessitats i les polítiques públiques a potenciar o desestimar. I en certa manera, també fem les primeres passes per **recuperar la confiança social en general i de la política en particular**.

Això ens proporciona no només **evitar situacions futures de conflicte social**, sinó **obtenir consensos amplis, generar aliances i sobretot millorar** la gestió de la cosa pública fent unes **polítiques** més adaptades, més sostenibles, més realistes, en definitiva, **MILLORS**.

3.- APOSTAR PER LA TRANSPARÈNCIA D'UNA MANERA PROACTIVA

3.1.- Millorar l'organització municipal interna: transversalitat

Aquesta és una tasca indispensable com a pas previ i fonamental per caminar cap a la definició d'uns **governos locals relacionals que funcionin en xarxa**.

La majoria d'administracions públiques funcionen encara, avui en dia, de manera força sectorial, on cada àrea o departament esdevé un compartiment independent de la resta i força endogàmic en ell mateix. Això afecta de manera directa a l'eficàcia i eficiència d'unes polítiques públiques que de vegades es solapen, es contradiuen i tenen poc en compte que la realitat on actuen és un tot absolutament interrelacionat.

Invertir en la transversalitat vol dir aconseguir coordinar **eficientment cada àrea** o departament **en funció d'objectius comuns** i **aconseguir una millor gestió dels recursos públics**.

Els Plans de Transversalitat Interna que hem creat de forma pròpia i elaborem des de Neòpolis són el **primer pas** per aconseguir aquest objectiu i es basen en l'anàlisi de l'organigrama funcional dels ajuntaments i els sistemes interns, canals i eines de relació i comunicació entre polítics, tècnics i personal administratiu.

3.2.- Apostar per la transparència d'una manera proactiva

La **desafecció política** és un fet. Cal plantejar millores que permetin superar aquesta situació i recuperar la confiança cap a les institucions i la política.

En aquesta línia, pot ser mol útil **repensar el sistema de comunicació entre els polítics i la ciutadania**, sobretot al món local. Qualsevol acció basada en la transparència i la honestetat pot ajudar a fer efectiva aquesta recuperació de la confiança perduda.

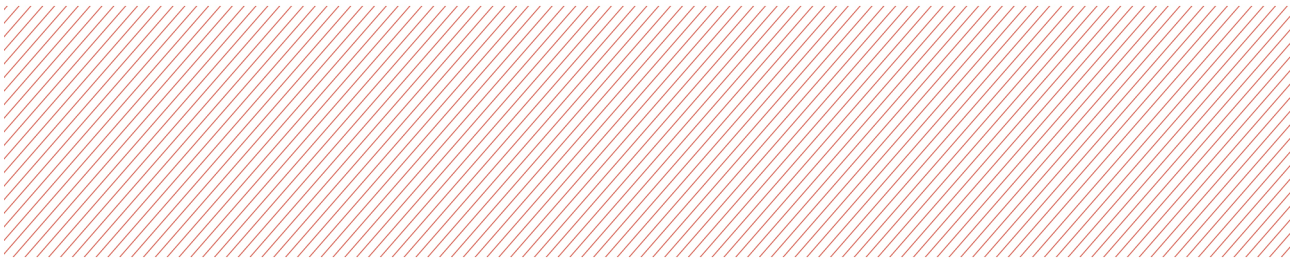
Els governs locals haurien d'apostar per avançar en la **transparència informativa** de forma decidida assumint la necessitat de no simplificar en excés certs missatges i fer públiques i accessibles tot tipus d'informacions (relacionades amb els pressupostos, els salaris dels polítics, els procediments de contractació, el cost dels serveis públics i les inversions, etc.) de forma fàcil, senzilla, simple i entenedora. El món local és un bon escenari per reduir els efectes de la lògica comunicativa global, ja que la proximitat i l'interès per allò local pot ser l'excusa per limitar la tendència a l'escenificació mediàtica, promovent **majors graus de participació democràtica a través dels mitjans de comunicació locals**. En aquesta línia també pot ser clau aprofitar les oportunitats que generen les noves tecnologies per ser transparents i oferir informacions ràpides i de qualitat a la ciutadania.

Des de **Neòpolis** oferim tot una sèrie **d'eines comunicatives** lligades en molt bona part a les **noves tecnològiques** (facebook, twitter, bloc's, web's, butlletins electrònics, etc.) que permeten mostrar i fer efectiva aquesta transparència d'una forma fàcil i moderna.

3.3.- Consolidar la lògica anticipativa (desplegar les planificacions)

Les **planificacions estratègiques** als ajuntaments són una realitat que caldria consolidar. Aquest fet suposa un avenç respecte la lògica predominant durant els primers anys d'ajuntaments democràtics, més centrats en reaccionar i solucionar problemes de forma immediata. Les planificacions, doncs, són un fet però...se'ls hi treu prou profit?

Entenem que caldria acabar de **consolidar aquesta lògica garantint que, efectivament, aquestes planificacions tenen efectes posteriors en la realitat local, que es despleguen de forma eficient**. Evitar que els esforços i recursos dedicats per l'elaboració de plans

estratègics (socials, econòmics o territorials) quedin en un calaix també pot suposar un element important en el desenvolupament de la política local a comarques gironines.

Els desplegaments d'aquestes planificacions han de comptar amb el **lideratge polític** necessari i han de prioritzar la **transversalitat** i la **interdepartamentalitat**. Tampoc es pot oblidar la **necessitat d'avaluar** de forma rigorosa els desplegaments, així com **visualitzar-los** per mostrar a la ciutadania la seva utilitat.

En aquest sentit **Neòpolis** ha creat una solució específica, a saber, els Grups d'Avaluació i Desplegament Transversals (GADT) els quals milloren i garanteixen l'execució de les accions de tot tipus de planificacions estratègiques.